

פיתוח קורסים וטכנולוגיות למידה

פיתוח קורסים – ליבת העשייה האקדמית באוניברסיטה הפתוחה – מנוהל במסגרת דיקנט הפיתוח וטכנולוגיות למידה בראשות פרופ' אורן סופר על שתי מחלקותיו: מרכז שה"ם (המרכז לשילוב טכנולוגיות בהוראה מרחוק) ומחלקת הפיתוח האקדמי וההוצאה לאור.

תהליך הפיתוח מורכב ורב-שלבי. לצד חברי הסגל האקדמי מעורבים בו אנשי או"פ רבים: אנשי מקצוע מתחומי הטקסט, העיצוב, הווידאו, התכנות, הפדגוגיה ועוד.

מרבית הקורסים מבוססים על ספרים ועל חומרי למידה טקסטואליים, מודפסים ודיגיטליים. ספרי הלימוד של האו"פ הם תשתית לקורסים הנלמדים במרבית המוסדות להשכלה גבוהה בארץ.

לצד החומרים המודפסים גדל משנה לשנה היקפם של חומרי הלימוד המוצעים בפורמטים נוספים: קורסים מצולמים בוידאו, תוכנות ומשאבים אינטראקטיביים. החומרים כולם, טקסטואליים כוויזואליים, מוצאים את מקומם באתרי הקורסים, והם מוגשים לסטודנטים במגוון שיטות המאפשרות להם לימוד עצמי מעניין ואפקטיבי.

קורסים שאושרו לפיתוח בתשע"ח

המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת

כלכלה פוליטית בין-לאומית
סדנה: תכנית ההתמחות של הכנסת
מבוא למשפט ויסודות המשפט העסקי
משחק, משחקיות ומשחקים
סמינר מחקר: מגדר ופוליטיקה (תואר שני)
סמינר מחקר: מדינה וגלובליזציה במבט אנתרופולוגי (תואר שני)
סמינר מחקר: קוסמופוליטיות תרבותית בת-זמננו (תואר שני)

המחלקה לניהול ולכלכלה

מבוא למשפט ודיני עסקים

המחלקה למתמטיקה ולמדעי המחשב

מבוא לאבטחת המרחב המקוון
סדנה במדעי הנתונים
סמינר מחקר: עיבוד שפה טבעית (תואר שני)
סמינר: שיטות מתקדמות בעיבוד שפה טבעית (תואר שני)
פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול: התמחות במערכות מידע
תכנות מערכות דפנסיבי

המחלקה למדעי הטבע והחיים

מבוא לפני השטח
מעבדה בפיסיקה ג'
מעבדה משלה: נשים במחקר הביולוגי (תואר שני)
פיזיולוגיה של בעלי חיים
תורת האקלים

המחלקה להיסטוריה, לפילוסופיה ולמדעי היהדות

אחים ונוכרים: דרכי גבוש זהות לאומית (תואר שני)
העיתונות: כלי מעצב ומשפיע בהיסטוריה הערבית (תואר שני)
בין מזרח ומערב: מפגשים בין-תרבותיים (תואר שני)
ידע, פרשנות, הבנה: גישה למדעי הרוח
מגדר ומהפכה במזרח התיכון (תואר שני)
מחקר טקסטואלי בעידן הדיגיטלי
סוגיות בהיסטוריה של הצרכנות (תואר שני)
סכסוך הפנתאיזם: עיון בפרשה מכוננת (תואר שני)
פראג והרפורמציה הצי'ית (תואר שני)
קולוניאליזם ומודרניזציה: יהודי האסלאם (תואר שני)

המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות

מסודות ליסודות המוסיקה א
מסודות ליסודות המוסיקה ב
מסודות ליסודות המוסיקה ג
ספרות המופת בהודו הגדולה
על קווי התפר: ממשקים לשוניים

המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה

אתיקה בחינוך (תואר שני)
מרחק פסיכולוגי ורמת הבניה (תואר שני)
סמינר מחקר למצטיינים: קשב וקוגניציה
קשב וקוגניציה (תואר שני)

הפקת כותרים חדשים של האוניברסיטה הפתוחה

סוג	מספר כותרים
ספרי לימוד בהפקה סופית	23
ספרי לימוד בהפקה זמנית	57
מקראות ומדריכי למידה	91

פיתוח טכנולוגיות למידה

סביבת הלמידה ואתרי קורסים

במהלך השנה האחרונה נספרו כ-5.5 מיליון ביקורים באתרי הקורסים, עלייה של כ-8% לעומת השנה שעברה. עיקר הפעילות התקיימה בפורומים ובצפיות בווידאו. ההתמקדות השנה הייתה בפיתוח ובשיפור התחומים האלה:

- **הנגשה מלאה של כלי הפורום:** ניתן לנווט, לקרוא ולכתוב בפורום ללא שימוש בעכבר ("נגישות מקלדת") ותוך הסתמכות על תוכנת הקראה ("קורא מסך").
- **פיתוח כלים לשילוב תמלול, כתוביות וחיפוש בווידאו:** לרוב הקורסים המצולמים נוסף תמלול מלא של ההקלטה, הנגלל אוטומטית ומודגש בצורה מסונכרנת עם ההקלטה. נוסף על כך ניתן לערוך חיפוש טקסטואלי, ומתוצאות החיפוש ניתן להגיע ישירות לנקודות המתאימות בהקלטה.
- **המשך התאמה מיטבית של סביבת הלמידה למכשירי מובייל.**

מפגשי הנחיה מקוונים

בסמסטר 2018 נפתחו קבוצות מקוונות ב-338 קורסים. 88% מהם באמצעות מערכת זום (ZOOM) והשאר באמצעות מערכת אופק. בסך הכול נימנו בתשע"ח 32,392 הרשמות לקבוצות המקוונות המהוות 24% מכלל ההרשמות. מדובר בגידול של כ-12% במספר ההרשמות לקבוצות המקוונות לעומת שנת תשע"ז.

תכנון ופיתוח פדגוגי

במהלך השנה האחרונה גובשה מתודולוגיה לפיתוח פדגוגי של קורסי האו"פ – "פדגוגית רצפי הלמידה המקוונים" – המציגה את מכלול חומרי הלימוד של הקורס, המודפסים והדיגיטליים, בצורה סדורה באתר הקורס. רצפי ההוראה מוצגים על פי יחידות הקורס, וכל רצף מורכב מ"פאזל" אינטראקטיבי של משאבי למידה – טקסטים, וידאו, אודיו, אנימציה, תרגילים אינטראקטיביים ועוד. לכל רצף כזה יש נרטיב ברור הכולל את מטרות היחידה, תוצרי הלמידה המצופים מן הסטודנטים והמיומנויות הנדרשות מהם. חומרי הלימוד מחולקים למנות תוכן קטנות המקלות על הסטודנטים להתמודד עימן. שיטה זו גם מספקת לצוותים האקדמיים נתונים סטטיסטיים בנוגע ללמידה של הסטודנטים ומאפשרת, בין היתר, התערבות פדגוגית במהלך הקורס לתיקון כשלים שזוהו על בסיס ניתוח הנתונים. המתודולוגיה כבר מוצעת לסטודנטים בעשרה קורסים ונבחנת בקורסים נוספים.

קורסים מצולמים

תחום ההרצאות המצולמות ממשיך להתפתח ולגדול – מסרטונים קצרים, שמיועדים להסברים ממוקדים ולהמחשות של סוגיות מסוימות, ועד מערך שלם של הרצאות שהן חומר הלימוד המרכזי בקורס ומחליפות בחלק מהקורסים את ספרי הלימוד, פרקים מתוכם או את מדריכי הלמידה. ההרצאות מועברות על ידי טובי המומחים באו"פ ומחוצה לה. התוכן הלימודי מוצג בצורה ויזואלית ודינמית, ונוכחות המרצה יוצרת תחושה של מפגש עימו. מתכונת זו היא דרך חלופית ומהירה יחסית לפתח או לעדכן קורס באו"פ. השיפור בתהליך ההפקה של קורסים מצולמים כולל התאמה של תהליך ההפקה ל"פדגוגית רצפי הלמידה המקוונים", פיתוח אב-טיפוס, ליווי מקצועי באולפן ובקרת עריכה ואחידות גרפית.

חומרי למידה דיגיטליים מועשרים

נמשכת הפקת ספרים ומדריכי למידה המועשרים בסרטונים, בקטעי אודיו ובקישורים לאתרים מרחיבי דעת. גם סטודנטים הקוראים את הספרים בגרסה מודפסת, יכולים ליהנות ממשאבי המדיה הללו באמצעות אפליקציה בטלפון החכם שסורקת את ה-QR codes (ברקוד) המשולבים בספרים ומפנים למדיה. כיום ניתן לנהל את המשאבים המקושרים ולעדכן אותם ללא צורך בהדפסה מחדש של הספר. המערכת גם מאפשרת לקבל מידע סטטיסטי על אודות השימוש של הסטודנטים בספרים הללו.

נגישות דיגיטלית

בשנה האחרונה אושרו תקנות של נגישות השירות למוסדות להשכלה גבוהה. ההיבט הדיגיטלי של הנגישות נמצא באחריות משותפת של מרכז שה"ם, דיקנט הסטודנטים, מינהל המחשוב, מחלקת הפיתוח האקדמי וההוצאה לאור והיחידה לארגון בחינות. עבודה רבה נעשתה השנה בכל הגופים האלה בפיתוח תהליכי עבודה, בהדרכה ובהטמעת כלים לשם הפקת תוצרים דיגיטליים נגישים. בין השאר הופקו כיתוביות לחלק מהקורסים המצולמים, התגבשו תהליכי הגשה לגרסאות הדיגיטליות של ספרי לימוד המופקים באו"פ והתקיימו הדרכות לחברי הסגל אקדמי והסגל המינהלי.

GaudiLab/Shutterstock